

پدیده مهاجرت های روستایی:

چالش ها و راهکارها

تالیف

امامعلی عاشری

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

دانشگاه پیام نور

سرشناسه : عاشری ، امامعلی ، ۱۳۵۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : پدیده مهاجرت های روستایی چالش ها و راهکارها / تألیف امامعلی عاشری .
 مشخصات نشر : ارومیه : جهاد دانشگاهی ، واحد آذربایجان غربی ، ۱۳۹۶ .
 مشخصات ظاهری : ۱۴۴ ص : . جدول ، نمودار .
 شابک : 978-600-5936-54-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : مهاجرت از روستا به شهر
 موضوع : Rural-urban migration
 موضوع : مهاجرت از روستا به شهر -- ایران
 موضوع : Rural-urban migration -- Iran
 شناسه افزوده : جهاد دانشگاهی ، واحد آذربایجان غربی
 رده بند کنگره : HB ۲۰۹۶/۴ ۱۳۹۶ ع ۲ ۳ / آ
 رده بند یوبی : ۳۰۴/۶۰۹۵۵
 شما ، کتابت سی ملی : ۶۶۷۴۱۷۰

مراجعات : خیابان شهید بهشتی - دانشگاه ارومیه - جهاد دانشگاهی
 پ ۱۶۵ تلفن: ۳۳۳۶۸۶۱۸ - دور نگار: ۳۳۴۴۵۴۱۰
 فروش : سما ، ارومیه - خیابان خیام جنوبی - پاساژ ارک - کتابفروشی
 جهاد دانشگاهی - تلفن: ۳۲۲۲۱۹۳۵
 فروش : شماره ۲ : ارومیه - پنجره - اول خیابان امینی
 ساختمان ، آموزش جهاد دانشگاهی ارومیه تلفن: ۳۳۳۴۴۴۹۳

نام کتاب : پدیده مهاجرت های روستایی : چالش ها و راهکارها
 تألیف : دکتر امامعلی عاشری
 ویراستار علمی : دکتر نادر پروین
 ویراستار ادبی : دکتر بهنام قراچلر
 ناشر : جهاد دانشگاهی واحد ارومیه
 نوبت چاپ : اول
 لیتوگرافی : پدیده
 چاپ : عرفان
 شمارگان : ۱۰۰۰
 شماره شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۳۶-۵۴-۴
 قیمت : ۸۰۰۰۰ ریال

« حق چاپ برای جهاد دانشگاهی ارومیه محفوظ می باشد »

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : مروری بر کلیات مفاهیم مهاجرت روستایی
۲	۱- تاریخچه مهاجرت روستایی
۶	۱-۱- مهاجرت و چالش های مترتب بر آن
۱۱	۲-۱- اهمیت مساله مهاجرت روستایی
۱۵	۳-۱- مدل ها و نظریه های مهاجرت
۱۷	۱-۳-۱- عوامل و نظریه های اقتصادی
۲۵	۲-۳-۱- نظریه رکودی
۲۶	۳-۳-۱- نظریه کشش و رانش
۲۹	۴-۳-۱- نظریه نابرابری روستایی و مهاجرت بر اثر دافعه روستایی درمقایسه با جامعه ...
۳۲	۵-۳-۱- نظریه سرگونی و توسعه
۳۳	۶-۳-۱- نظریه وابستگی
۴۰	۷-۳-۱- نظرات اسکوز و شامس
۴۱	۱-۷-۳-۱- نظریه سرمایه انسانی هزیه و فایده
۴۴	۸-۳-۱- عوامل و نظریه های خدائاتی و فاهی
۴۸	۹-۳-۱- نظریه ها و عوامل اجتماعی و فرهنگی
۵۵	۱۱-۳-۱- مدل اورت اس. لی
۵۶	۱۲-۳-۱- نظریه زیف و استافر
۵۷	۱۳-۳-۱- نظریه لاوری و راجرز
۵۷	۱۴-۳-۱- نظریه الگوی اقتصاد دو بخشی توسعه
۵۹	۱۵-۳-۱- نظریه دگرگونی و توسعه ریچموند و ورما
۵۹	۱۶-۳-۱- نظریه مهاجرتی مایکل تودارو
۶۱	۱۷-۳-۱- مدل شبکه ای
۶۲	۱۸-۳-۱- مدل رفتاری
۶۳	۱۹-۳-۱- نظریه کارکردگرایی
۶۶	۲۰-۳-۱- مدل سیستمی
۶۷	۲۱-۳-۱- جمع بندی دیدگاه های شکل گیری مهاجرت
۶۸	۴-۱- انواع مهاجرت
۷۴	فصل دوم : سیز تحول و تطور مهاجرت

۷۵	۲- مقدمه.....
۷۵	۲-۱- تاریخچه مهاجرت در ایران.....
۷۶	۲-۱-۱- دوره اول مهاجرت.....
۷۸	۲-۱-۲- دوره دوم مهاجرت.....
۸۰	۲-۱-۳- دوره سوم مهاجرت.....
۸۲	۲-۲- عوامل موثر بر مهاجرت روستایی - شهری.....
۸۸	۲-۳- پسایند مهاجرت های داخلی.....
۸۹	۲-۳-۱- پسایند مهاجرت در مناطق مهاجر فرست (روستا).....
۹۰	۲-۳-۲- پسایند مهاجرت در مناطق مهاجر پذیر (شهر).....
۹۱	۲-۳-۳- پسایندهای مهاجرت در ایران.....
۹۱	۲-۴- جمع بند.....
۹۳	فصل سوم.....
۹۴	۳-۱- مدیریت توسعه روستایی و ضرورت آن.....
۱۰۰	۳-۲- گسترش و توسعه مدیریت روستایی.....
۱۰۵	۳-۳- برنامه های موثر در مدیریت روستاها.....
۱۰۵	۳-۳-۱- برنامه های توسعه عمران اول در خلال سال های (۱۳۳۴-۱۳۲۷).....
۱۰۷	۳-۳-۲- برنامه اول توسعه اقتصاد، اجتماعی و فرهنگی در بین سال های (۱۳۷۲-۱۳۶۸).....
۱۰۸	۳-۳-۳- برنامه های توسعه عمرانی دوم در بین سال های (۱۳۴۱-۱۳۳۴).....
۱۱۱	۳-۳-۴- برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال های (۱۳۷۸-۱۳۷۴).....
۱۱۲	۳-۳-۵- برنامه های توسعه عمرانی سوم در خلال سال های (۱۳۴۶-۱۳۴۲).....
۱۱۴	۳-۳-۶- برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۷۰-۱۳۸۳).....
۱۱۴	۳-۳-۷- برنامه های توسعه عمرانی چهارم در سال های (۱۳۵۱-۱۳۴۷).....
۱۱۶	۳-۳-۸- برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۸۷-۱۳۸۰).....
۱۱۷	۳-۳-۹- برنامه های توسعه عمرانی پنجم در سال های (۱۳۵۶-۱۱۵۲).....
۱۱۹	۳-۳-۱۰- برنامه های توسعه عمرانی بعد از انقلاب اسلامی.....
۱۲۰	۳-۴- راهکارهای توسعه روستاها.....
۱۲۲	۳-۴-۱- پیشنهادها و راهبردها در خصوص بهسازی مناطق روستایی.....
۱۲۸	منابع و مآخذ.....

پیشگفتار

پدیده مهاجرت های بی رویه روستایی به عنوان یکی از معضل های اساسی در جامعه، عمدتاً دارای نقش منفی در مبادی و مقاصد مهاجرت می باشد. در مبادی مهاجرت باعث تخلیه نیروهای جوان و مولد و نتیجتاً تحلیل اقتصاد کشاورزی و دامداری مناطق روستایی مهاجر فرست می شود که دلیل آن مهاجرت نیروهای فعال این مناطق می باشد. در مقاصد نیز مهاجرت باعث بوجود آمدن مشکلات عدیده ای به شرح ذیل می شود :

- از بین رفتن اراضی رجه کشاورزی و تبدیل آن به کاربری مسکونی و
- اشتغال بخش عمده ای از جمعیت در مشاغل کاذب و ایجاد تبعات اقتصادی.
- بیکازی بخشی از جمعیت فعال .
- حاشیه نشینی و مشکلات ناشی از آن .
- کمبود مراکز خدماتی و آموزشی ، بهداشتی و درمانی ، آلودگی ، آلودگی و ... ، که اثرات سوء آن بر روی جمعیت حاشیه نشین و ... اجتناب ناپذیر است .
- بعد از انقلاب اسلامی ، برخورد با این پدیده در مراکز شهری به صورت انفعالی بوده است و اقدامات اساسی در خصوص حل مشکلات حاشیه نشینان به انجام نرسیده است .
- در مراکز روستایی نیز با اتخاذ تئوری های متفاوت توسعه روستایی ، موفق به مهار چنین پدیده ای نگردیده است. یکی از راهبردهایی که در خصوص کنترل پدیده مهاجرت به کار

گرفته شده، راهبرد ارائه امکانات خدماتی و رفاهی است. با توجه به راهبرد فوق، اعتبارات عظیمی به روستاها تزریق گردیده، ولی با توجه به اینکه ریشه اصلی معضل، کمبود خدمات عمرانی و رفاهی نمی باشد، مشکل به صورت ریشه ای حل نگردیده است. همه می دانیم که هم اکنون یکی از دغدغه های اساسی دولت، کنترل مهاجرت بی رویه، حل معضلات شهری و کاهش عوارض سوء مهاجرت در نقاط روستایی می باشد. به نظر می رسد برای حل این معضل اساسی، نیاز به یک عزم ملی است که مردم و دولت در آن مشارکت داشته باشند. در صورتی که با این مشکل به صورت ریشه ای و بنیادی برخورد نشود، مهاجرت های بی رویه بحران های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی غیرقابل کنترلی را برای جامعه در پی خواهد داشت امید است مجموعه حاضر بتواند رهنمودهای لازم در جهت اصلاح کارکرد و هزینه های غیر ضروری وزارت جهاد کشاورزی در پروژه های آینده گردد. در خاتمه بر خود لازم می دانم از تمام افرادی که بنده را در تدوین و تالیف کتاب حاضر یاری رساندند تقدیر و تشکر نموده و از انتقادات و پیشنهادهای همکاران محترم و دانشجویان گرامی در جهت هر چه غنی تر شدن مطالب و محتوای حاضر استقبال می نمایم.

و من الله التوفیق

امامعلی عاشری

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه پیام نور